

ÇOCUKLARIN
DİJİTAL RİSKLERDEN
KORUNMASINDA

EBEVEYN REHBERİ

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER
BAKANLIĞI

ÇOCUKLARIN
DİJİTAL RİSKLERDEN
KORUNMASINDA

EBEVEYN REHBERİ

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER
BAKANLIĞI

**ÇOCUK HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

Editör: Zeliha SAĞLAM
ASHB, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürü

Hazırlayan: Esra KÖMÜR
ASHB Uzmanı

Katkı Verenler: Berrin Sevil KAZANCI
ASHB, ÇHGM Korumucu ve Önleyici Hizmetler Daire Başkanı
Prof. Dr. Tuncay DİLCİ
C.Ü. Eğitim Fak. Pedagoji Böl.
Doç. Dr. Gül Esra ATALAY
Ü. Ü. İletişim Fak. Gazetecilik Böl. Ü. Ü. İLİMER
Dr. Öğr. Üyesi Şaha Burcu BAYGÜL ÖZPINAR
Ü. Ü. İletişim Fak. Halkla İlişkiler ve Tanıtım Böl. Ü. Ü. İLİMER
Dr. Öğr. Üyesi Didem ELİTEZ
İ.B. Ü. Sağlık Bil. Fak. Çocuk Gelişimi Böl.
Celal SULLU
ASHB Uzmanı
Melek KONUK
ASHB Uzman Yardımcısı
Sakine Çiğdem YALÇIN KOÇ
ASHB, Sosyal Çalışmacı
Aylin AKÇAY AYDOĞAN
ASHB, Psikolog
Müzeyyen SELİM
ASHB, Öğretmen
İsmail YILDIRIM
Adecco Danışmanlık, Psikolog
Burcu SARIDUMAN
ASHB, Halkla İlişkiler

Grafik Tasarım: TAVOOS
Baskı: Vadi Grafik - Sertifika No: 47479

1. Baskı: Eylül 2021

Yazışma Adresi: © 2021 Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
Eskişehir Yolu Söğütözü Mah. 2177 Sok.
No: 10/A Kat: 10-13 Posta Kodu: 06510
Çankaya /ANKARA
Tel: 0 (312) 705 50 00
İnternet: www.aile.gov.tr

Tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek ve ticari gelir elde etmemek koşuluyla kullanılabilir.

Üsküdar Üniversitesi İlimer Başkanı Gül Esra Atalay'a ve ekibine teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Tuncay DİLCİ ve ekibine teşekkür ediyoruz.

ÖNSÖZ

Günümüzde çocuklar teknolojiyi kullanarak öğrenmek, üretmek ve iletişim kurmak konusunda çeşitli fırsatlara sahiptir. Buna karşın; teknolojinin denetimsiz kullanımı çocukları pek çok risk karşısında savunmasız bırakabilmektedir.

Çocuklarımıza güvenli bir ortam sağlayabilmek amacıyla, Bakanlığımız tarafından hazırlanan; dijital risklere karşı çocuklarımızı koruma yöntemleri, dijital ortamlarda dikkat edilmesi gereken hususlar ve alınması gereken güvenlik önlemleri ile dijital mahremiyet bilinci gibi konuları içeren rehberimizin tüm ebeveynlerin ve çocuklara bakım veren yetişkinlerin yararlanabileceği bir kaynak olmasını umuyoruz.

Rehberin hazırlanmasında emeği geçen akademisyenlere ve Bakanlık çalışanlarına teşekkür ederiz.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	5
İnternet ve Yeni Medya	11
DİJİTAL EBEVEYNLİK	12
Dijital Ebeveynlik Rollerini	13
1. Dijital Okuryazarlık	14
2. Farkında Olma	14
3. Kontrol	15
4. Dijital Etik	15
5. Yenilikçilik	16
ÇOCUK VE DİJİTAL MEDYA	17
Çocukların ve Gençlerin İnterneti Kullanma Amaçları	18
Bilişim Teknolojilerinin Çocuklar İçin Sunduğu Fırsatlar	19
Bilişim Teknolojilerinin Çocuklar İçin Riskleri	20
1. İçerikle İlgili Riskler	20
2. Kişilerle İlgili Riskler	20
3. Ticarî Riskler	21

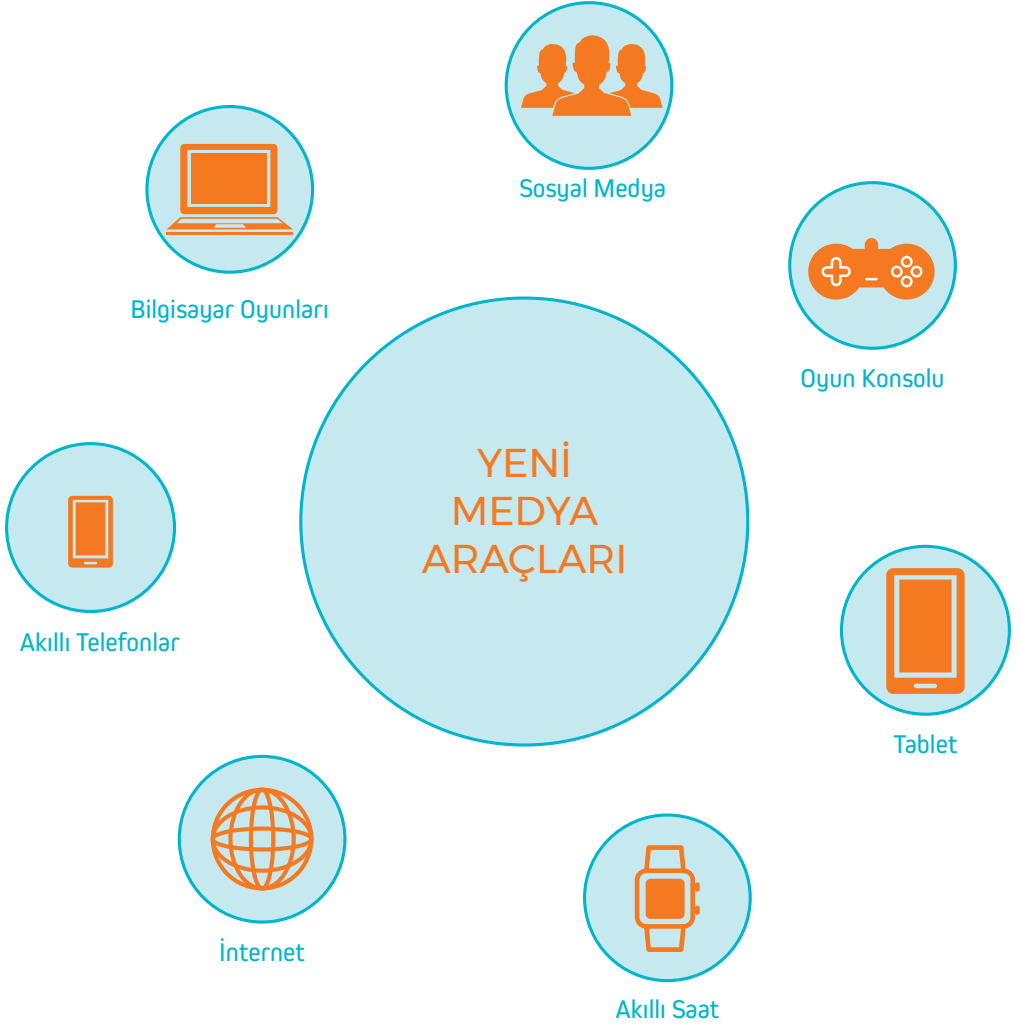
4. Sağlıkla İlgili Riskler.....	21
5. Akademik ve Sosyal Yaşamı Etkileyen Riskler	22
AİLELER NELERE DİKKAT ETMELİ?	23
Yeniliklere Açık Olun	23
Çocukları İnternet Ortamında Yalnız Bırakmayın.....	24
Çocukları Risklerden Korumak İçin Güvenlik Önlemlerini Alın.....	26
Kural Koyun ve Rehberlik Edin	27
İnternet Kullanımında Rol Model Olun	29
Çocukların Sanal Dünya Yerine Gerçek Dünyada Aktif Olmasını Sağlayın.....	29
Çocuklara Dijital Mahremiyet Bilinci Kazandırın	30
Çocukların Görüntülerini ve Bilgilerini Sosyal Medyada Paylaşmayın.....	31
Dijital Oyunlara Dikkat Edin	33
DİJİTAL OYUNLAR İÇİN DERECELENDİRME VE SINIFLANDIRMA SİSTEMLERİ	35
(ESRB) Entertainment Software Rating Board	35
1. Yaş Aralığına Uygunluk Değerlendirmesi.....	36
2. İçerik Açıklamaları.....	38
(PEGI) Pan European Game Information	41
1. Yaş Aralığı Uygunluk Derecelendirmesi	42
2. İçerik Belirleyici Semboller	43
ÖNERİLEN İNTERNET ADRESLERİ	44
İHBAR ADRESLERİ	45
SOSYAL MEDYADA SIK KULLANILAN TERİMLER	46
KAYNAKÇA.....	51

İnternet ve Yeni Medya

İnternet; görsel, işitsel ve basılı medyanın bir araya geldiği, bilgilendirme, eğlendirme, araştırma yapma, insanları bir araya getirme gibi işlevleri olan ve yeni medya adı verilen ilgi çekici bir kitle iletişim aracıdır. Bütün medya içeriklerine istenildiği anda bazen sınırlı ücretlerle ulaşılmaya imkân veren internet ve yeni medyanın özellikleri şöyle sıralanabilir:

- ✎ Kişiler ve gruplar arası iletişime imkân verir.
- ✎ Sosyal ağlar ile milyonlarca üyesi olan sanal toplulukların oluşmasını sağlar.
- ✎ Anlık haber konusunda diğer kitle iletişim araçlarından daha hızlıdır.
- ✎ Televizyon ve radyo yayıncılığının hem canlı hem de arşiv kaynaklı yapılabildiği bir iletişim ortamı sağlar.
- ✎ Film, müzik, video gibi eğlence ürünleri zaman sınırlaması olmadan tekrar tekrar izlenebilir.
- ✎ Binlerce kişinin aynı anda hem bireysel hem grup olarak oyun oynamasına imkân verir.
- ✎ Birçok bilgiye ulaşım imkânı sağlar. Ayrıca uzaktan eğitim programları da internet aracılığıyla gerçekleştirilebilmektedir.

- ↪ Kamu hizmeti alanında vatandaşları bilgilendirici bir kaynaktır.
- ↪ İhtiyaç duyulan birçok bilgi ve belge ilgili kuruma gitmeden bulunulan yerden edinilebilmektedir.
- ↪ İnteraktif bir özelliğe sahiptir.
- ↪ İsteyenin istediği veriyi, bilgiyi paylaşabildiği bir ortam olması dolayısıyla bilgi güvenliği açısından problemler de taşır.
- ↪ Özellikle sosyal medya kullanımının yaygınlaşması, kişisel bilgi ve veri güvenliğinin sağlanması sorununu da beraberinde getirmektedir.

DİJİTAL EBEVEYNLİK

Teknolojinin günlük yaşamın bir parçası haline gelmesiyle birlikte çocuklar dijital cihazlarla dolu bir ortamda büyümeye başlamış, dolayısıyla dijital teknolojilere ebeveynlerinden bile daha hâkim hale gelmişlerdir. Bilişim teknolojileri, sağladıkları avantajların yanı sıra çocuklar için bir takım dezavantajları da beraberinde getirmektedir. Çocukların her yönden gelişimini etkileyebilecek olan bu konuda, ebeveynlerin çocuklara rehberlik etmesi önemli bir husus haline gelmiş ve ebeveynlerin çocuklara rehber olabilmesi için sahip olması gereken özellikler dijital ebeveynlik kavramını ortaya çıkarmıştır.

Dijital ebeveyn; dijital çağımızın gereksinimlerini bilen ve ona göre hareket eden, dijital araçlara temel düzeyde hâkim, dijital ortamlardaki olanakların ve risklerin farkında olan ve çocuğunu dijital risklere karşı koruyabilen, gerçek hayatta olduğu gibi sanal ortamda kişilerin hakları olduğunu ve bu haklara saygı duyulması gerektiğini çocuklarına öğreten, teknolojik gelişmelere açık olan bireydir.

DİJİTAL EBEVEYNLİK ROLLERİ

“Dijital Ebeveynlik” rolleri literatürde; Dijital Okuryazarlık, Farkında Olma, Kontrol, Etik ve Yenilikçilik başlıkları altında ele alınabilmektedir.

Dijital Ebeveynlik

- ↳ Dijital Okuryazarlık
- ↳ Farkında Olma
- ↳ Kontrol
- ↳ Etik
- ↳ Yenilikçilik

Dijital Okuryazarlık

İnternette gün geçtikçe artan bir yığın bilginin oluştuğu ancak bunların birçoğunun gerçek olmadığı unutulmamalıdır. Bu nedenle çocukların ve gençlerin, eriştikleri verilerin doğruluğunu sorgulamaları ile bu verileri nerede, nasıl kullanabilecekleri konularında bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Günümüzün dijital yerlisi diyebileceğimiz çocukları olan ebeveynlerin, dijital ebeveyn olarak dijital okuryazarlık yetilerine sahip olabilmeleri için temel seviyede teknolojiyi kullanabilme becerisine sahip olmaları, teknoloji ile ilgili yaşadıkları sorunlarla baş edebilmeleri, internet kullanımını bilmeleri, teknolojideki yenilikleri takip etmeleri, bilişim teknolojilerinde gizlilikle ilgili politikalar hakkında bilgi sahibi olabilmeleri gerekmektedir.

Farkında Olma

Dijital ebeveynlerin, bilişim teknolojilerinin olumsuz yönlerinin farkında olmaları, çevrim içi ortamlarda bulunan olumsuzlukların ve risklerin farkında

olmaları, internet bağımlılığı gibi tehlikeli durumları kolayca fark edebilmeleri, çocuğun bilgisayarda ya da internette ne yaptığını anlayabilmeleri gerekmektedir.

Kontrol

Dijital ebeveynler çocukları internet ortamında yalnız bırakmamalı ve kontrol etmelidir. Kontrol aşamasında ebeveynler, filtre programları gibi yazılımları kullanmalı, tüm aile bireylerinin katkıları alınarak hazırlanacak İnternet Kullanım Anlaşmasıyla, internetin ne zaman ve nasıl kullanılacağı belirlenmeli ve bu anlaşmanın takibi çocukla diyalog ve uyum içinde yapılmalıdır. Ebeveynler sosyal medyayı çocuğuyla birlikte kullanmalıdır.

Dijital Etik

Dijital etik; internet ortamında başkalarına zarar verecek davranışların farkında olma ve bu davranışlardan kaçınma isteği olarak tanımlanmaktadır. Dijital ebeveynler internet ortamında başkalarının haklarına saygılı olmalı ve bunu çocuklarına öğretmeli, ulaşılan bilginin güvenliğini araştırma

konusunda çocuğa yardımcı olmalı, erişilen bilgiyle ilgili hak sahibinin isteğine uygun davranmalıdır.

Yenilikçilik

Dijital ebeveynler dijital teknolojiler alanındaki yeniliklere karşı ilgili olmalı ve gelişmeleri takip etmeli, yenilikleri öğrenme çabasına sahip olmalı ve yeniliklerin olumlu olumsuz yönlerinin farkında olmalıdır.

ÇOCUK VE DİJİTAL MEDYA

Günümüzde çocuklar teknolojiyi kullanarak öğrenmek, üretmek ve iletişim kurmak konusunda inanılmaz fırsatlara sahiptir. Ancak teknolojinin denetimsiz kullanımı çocukları pek çok risk karşısında savunmasız bırakmaktadır. Dijital mecralarda çocukların denetimsiz bırakılmamaları son derece önemlidir. Çocukları internetin risklerinden korumak ve internetin doğru ve bilinçli kullanımı konusunda onlara yol göstermek öncelikle ebeveynlerin sorumluluğundadır.

Çocukların ve Gençlerin İnterneti Kullanma Amaçları

- ◆ Bilgi kaynaklarına ulaşmak
- ◆ Elektronik posta okumak ve göndermek
- ◆ Film izlemek, kaydetmek ya da satın almak
- ◆ Fotoğraf, video vb. görsel malzeme temin etmek
- ◆ Müzik dinlemek, kaydetmek ya da satın almak
- ◆ Oyun oynamak
- ◆ Sohbet etmek
- ◆ Sosyal medya sitelerinden diğer insanlarla iletişim kurmak
- ◆ Video izlemek
- ◆ Online eğitim

Bilişim Teknolojilerinin Çocuklar İçin Sunduğu Fırsatlar

- ◆ Eğitsel içerikler
- ◆ Bilgiye kolay erişim
- ◆ Bilgi, kültür, fikir alışverişi, haberleşme ve iletişim
- ◆ Geliştirilmiş öğrenme olanakları
- ◆ Zengin görsel materyaller
- ◆ Akademik başarıya katkı
- ◆ Eğitsel oyunlar
- ◆ Sosyal medya sitelerinden diğer insanlarla iletişim kurmak
- ◆ Ders tekrarı yapabilme ve öğrenilenleri tartışabilme olanağı

Bilişim Teknolojilerinin Çocuklar İçin Riskleri

1. İçerikle İlgili Riskler

- ✦ Yasadışı içerikler
- ✦ İntihar, uyuşturucu vb. içerik
- ✦ Olumsuz örnek teşkil eden karakterler
- ✦ Çocuğun yaş ve gelişimine uygun olmayan içerikler
- ✦ Bilinçaltı mesajlar

2. Kişilerle İlgili Riskler

- ✦ Çevrim içi istismar
- ✦ Siber zorbalık
- ✦ Kötü niyetli kişilerle tanışma, iletişim kurma
- ✦ Yanıltıcı ve sahte kimlikler
- ✦ Yasa dışı kumar oynama
- ✦ Kötü niyetli yazılımların oluşturduğu tehlikeler
- ✦ Kişisel bilgilerin satılması
- ✦ Aşırı ticari içerik ve yanıltıcı reklamların varlığı
- ✦ Telif hakları

3. Ticarî Riskler

- ✚ Özel bilgilerin farkında olmadan paylaşılması
- ✚ Kişisel ve mahrem bilgilerin çalınması
- ✚ Kişisel ve özel bilgilerin kötü amaçlı kullanılması
- ✚ Şifre ve kişisel bilgilerin elde edilmesiyle dolandırıcılığa maruz kalınması

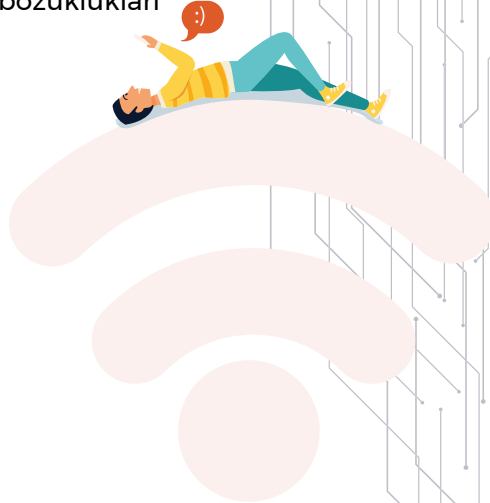
4. Sağlıkla İlgili Riskler

- ✚ Çocukların gelişimi üzerindeki olumsuz etkiler
- ✚ Psikolojik rahatsızlıklar
- ✚ Yeme-içme ve obezite problemleri
- ✚ Fiziksel aktivite azlığı
- ✚ Uyku bozukluğu
- ✚ Uzun süre monitör başında hareketsiz kalmaktan ve duruş bozukluklarından kaynaklanan kas ve iskelet sistemi rahatsızlıkları
- ✚ Bağımlılık
- ✚ Uzun süre sabit bir noktaya bakan gözlerde yorgunluk hissi, yanma ve kaşıntı
- ✚ Uzun süre oyun oynamadan kaynaklanan şişlik, ağrıyan tendon, parmak, el ve dirsekler

5. Akademik ve Sosyal Yaşamı Etkileyen Riskler

- ✦ Akademik başarının düşmesi
- ✦ Okul çağında derslere engel olması
- ✦ Sosyal ilişkilerde sorunlar
- ✦ Arkadaş ve aile ile iletişiminin sağlıklı yürümemesi
- ✦ Gerçek hayatta arkadaşlıklar kuramama ve var olan arkadaşlıkları güçlendirememesi
- ✦ Sosyal beceri düzeyinin düşmesi
- ✦ Sosyal aktivitelere ve dış dünyaya ilginin azalması
- ✦ Ahlakî problemler
- ✦ Zamanı verimli kullanamama
- ✦ Toplumdan kendini soyutlama, yalnızlık hissine kapılma ve depresyon
- ✦ Kişilik bozuklukları
- ✦ Çocuklarda makineleşme ve gerçek duygulardan uzaklaşma
- ✦ Davranış bozuklukları

AİLELER NELERE DİKKAT ETMELİ?

Yeniliklere Açık Olun

- ✦ Bilişim teknolojilerinin çocuk ve gençlere eğitim, eğlence ve gelişimi destekleme anlamında olanaklar sunduğu açıktır. Çocukların teknolojinin bu geliştirici özelliklerinden daha fazla yararlanabilmeleri için rehberliğe ihtiyaçları vardır. Ebeveynler, internetin sağlıklı ve güvenli kullanımını çocuklara öğretmek konusunda en önemli paydaşlardan birisidir.
- ✦ Dijital yazılım ve donanım aygıtlarına, ihtiyaçları ve ilgilerine yönelik içeriklere ve ihtiyaç duyduklarında sosyal ve teknik desteğe erişim sağlanması çocukların teknolojiden faydalanma olanaklarını artıracaktır.
- ✦ Ebeveynlerin en önemli görevlerinden birisi, çocuğa rehberlik yapacak kadar teknoloji ve internet bilgisine sahip olmasıdır.
- ✦ İnternetin bilinçli kullanılması durumunda pek çok faydası olduğu ancak bazı riskler de bulundurduğu çocuğa anlatılmalıdır.
- ✦ İnternetin uygunsuz kullanımının neden olacağı sorunlar konusunda öncelikle ebeveyn tarafından bilgi sahibi olunmalı, çocukların karşılaşılabilecekleri risklere yönelik çocuğa uygun bir dille bilgi paylaşımı yapılmalıdır,

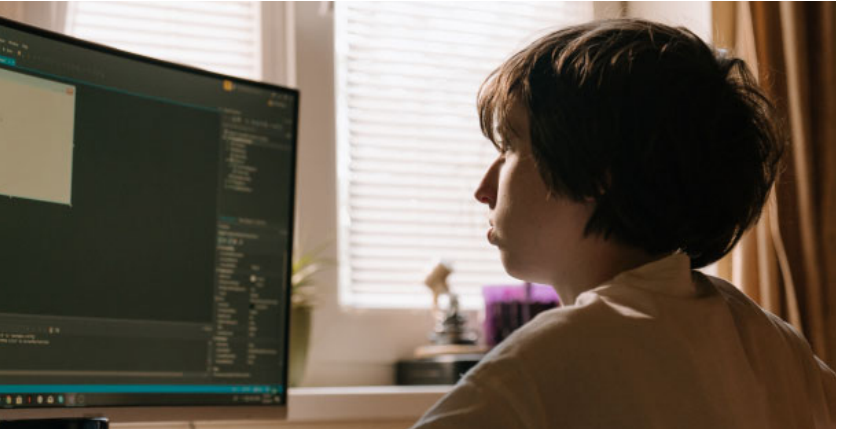
- ✎ Çocukların aktif olarak kullandığı teknolojik cihazlar, siteler, uygulama ve oyunlar bilinmelidir.
- ✎ İnternet kullanımı ile ilgili her türlü yasak ve kısıtlama, çocukların yaşitlarının gerisinde kalmasına, sınırsız bilgiye erişim, hızlı bilgi paylaşımı gibi teknolojinin olumlu özelliklerinden de yararlanamamalarına sebep olmaktadır. Bu nedenle internet kullanımında engelleyici ve yasaklayıcı tedbirlerden kaçınılmalı, bilişim teknolojilerinin kullanımı konusunda bilinçlendirici, rehberlik edici ve destekleyici tavır takınılmalıdır.

Çocukları İnternet Ortamında Yalnız Bırakmayın

- ✎ Çocuklar dijital ortamda rahatsız edici bir durumla karşılaştıklarında, tanımadıkları kişilerden rahatsız edici bir mesaj aldıklarında onlara cevap vermemesi, bunu ailesi ya da güvendiği bir yetişkin ile paylaşmaktan çekinmemesi gerektiği konusunda bilgilendirilmelidir.
- ✎ Çocuğun internetle tanıştığı ilk dönemlerde internete ailenin

ortak kullanım alanlarında girmesi sağlanmalı ve çocuklar internetle uzun süre tek başlarına bırakılmamalıdır.

- ✦ Ebeveyn ve çocuk mümkün mertebe internette beraberce vakit geçirmelidir.
- ✦ Çocuklarla iletişim halinde olunmalı, olumsuz değişimlerin gözlenmesi ve tespiti halinde uzmandan destek alınmalıdır.
- ✦ Çocukların internette iletişim kurduğu kişiler ve sosyal medyadaki arkadaşları tanınmalı ve hangi internet sitelerini ziyaret ettiği takip edilmelidir. Bu takip çocuktan gizli yapılmalıdır. Çocuğa yetişkin kontrolünün gerekliliği uygun şekilde anlatılmalıdır.
- ✦ Çocuğun gerçek hayatta arkadaş olmadığı ve tanımadığı kişiler ile çocuk için risk oluşturabilecek bireyler listeden silinmelidir.
- ✦ Birçok internet sayfası ve sosyal medya platformu rahatsız edici kişileri şikâyet etme ve engelleme fırsatı sunmaktadır. Bunun nasıl yapılacağı mutlaka çocuğa da öğretilmelidir.

Çocukları Risklerden Korumak İçin Güvenlik Önlemlerini Alın

- ✎ Çocukların kullandığı cihazlarda ve sosyal medya hesaplarında güvenlik ve gizlilik ayarlarına dikkat edilmelidir.
- ✎ Çevrim içi ortamlarda çocuğun yaptığı paylaşımlara dikkat edilmelidir. Çünkü yapılan bu paylaşımların tamamen silinmesi çok zordur ve bir gün karşısına istemediği bir şekilde çıkabilir.
- ✎ Bilgisayar ve cep telefonlarında lisanslı anti-virüs programları ile

reklam (Adware) ve casus (Spyware) yazılım engelleyici programlar kullanılmalıdır. Ayrıca düzenli olarak virüs taraması yapılmalıdır.

- ✎ Çocukların kullandığı bütün elektronik aletlerde (tablet, telefon, bilgisayar, vb.) **Güvenli İnternet Hizmeti** kapsamında sunulan **Çocuk Profili/Aile Profili** kullanılabilir,
- ✎ Tanıdık kişilerden ya da üyesi olunan herhangi bir kurumdan gelen bir posta ve mesaj, kimlik bilgilerinin doğrulanmasını istediğinde bunun dolandırıcılık amaçlı olabileceği unutulmamalıdır.

- ✎ İnternette gezinirken görünen çekilişten bir ürün kazandığınızı belirten sözlere güvenilerek kişisel bilgilerin verilmemesi gerektiği, polis tarafından gönderildiği iddia edilen ve belirli bir hesaba para yatırılmasını ya da bir numaraya kontör gönderilmesini isteyen e-posta ve mesajlara itibar edilmemesi gerektiği çocuğa öğretilmelidir.
- ✎ Sosyal medyada ve üyelik gerektiren diğer dijital yerlerde güçlü parolalar tercih edilmeli, parola sık sık değiştirilmeli ve üye olunan her yerde aynı parola kullanılmamalıdır. Parolalar ortak kullanıma sahip bilgisayarlarda kayıtlı bırakılmamalı ve aile dışında kimseyle paylaşılmamalıdır.
- ✎ Sosyal ağlarda herhangi bir şeyi kabul etmeden, yüklemeyen ya da bir yere üye olmadan önce mutlaka kullanım şartları okunmalıdır.
- ✎ Çocuklar internetten kredi kartıyla alışveriş yaparken bu konuda öncelikle büyüklerinden izin almalıdır.

Kural Koyun ve Rehberlik Edin

- ✎ Çocuklar, internetten alışverişini ebeveynleri eşliğinde ya da her seferinde ebeveyninin izniyle yapmaları konusunda özellikle bilinçlendirilmeli, aksi halde karışılabilir olumsuz sonuçlar hakkında yaş durumlarına göre bilgilendirilmelidirler.
- ✎ Çocukların dijital ortamlarda geçirdiği zaman ve yapılan faaliyetler düzenlenmelidir.

- ✦ Çocukların yaşına uygun, eğitim ve gelişimlerine katkı sağlayabilecek, yaratıcılığını geliştirebilecek güvenilir sitelerde vakit geçirmesi sağlanmalı, çocuklara uygun internet siteleri yine onlarla birlikte belirlenmelidir.
- ✦ Çocuklar internette ve sosyal medyada karşılaşılan her bilginin doğru olmayabileceği, doğruluğunun farklı kaynaklardan teyit edilmesi gerektiği konusunda bilinçlendirilmelidir.
- ✦ Çocuklara internet ortamında ve çevrim içi oyunlarda sadece tanıdığı kişilerle sohbet etmesi, tanımadıkları kişilerle arkadaş olmaması, yüz yüze veya çevrim içi olarak herhangi bir görüşme yapmaması gerektiği öğretilmelidir.
- ✦ Çocukların internetin doğru kullanımı konusunda farkındalık kazanmaları sağlanmalı, internetin zararlı yönlerinden uzakta kalmaları telkin edilirken, doğru kullanım yollarıyla elde edilebilecek fırsatlar konusunda bilinçlendirilmeleri gerekmektedir.

İnternet Kullanımında Rol Model Olun

- ✦ Çocuklar anne-babalarını örnek almakta ve onların davranışlarını taklit etmektedir. Bu yüzden ebeveynlerin internet kullanımı için olumlu bir rol model olmaları gerekmektedir.
- ✦ Dijital vatandaşlık konusunda ebeveynler bilinçlenirken, çocuklarının da bilinçlenmesini sağlamalıdır. Bu konuda ebeveynlerin, iyi bir dijital vatandaş olarak çocuklarına doğru rol model olmaları gerekmektedir.
- ✦ Anne-babalar çocuklarına doğru internet kullanımı hakkında ne öğretiyorsa, kendilerinin de interneti aynı şekilde kullanmaları yerinde olacaktır.

Çocukların Sanal Dünya Yerine Gerçek Dünyada Aktif Olmasını Sağlayın

- ✦ Çocukların dijital ortamlarda geçirdiği zamanı azaltmak için onların farklı sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere katılması desteklenmeli, aile içi etkinlikler düzenlenmelidir.
- ✦ Özellikle 3 yaşına kadar çocuklar ekrana maruz bırakılmamalıdır. 0-3 yaş dönemi, çocukların gelişimleri için oldukça kritik bir dönemdir. Bu süre içerisinde ekrana maruz kalmak çocukların

henüz yeni oluşmakta olan beyin gelişimini, öğrenme ve zihinsel süreçlerinin gelişimini, sosyal gelişimlerini ve dikkat geliştirme becerilerini olumsuz etkilemektedir.

- ✎ Mobil cihazlar, çocuklar için bir oyuncak ya da ödül olarak görülmemelidir.

Çocuklara Dijital Mahremiyet Bilinci Kazandırın

- ✎ Çocuklara internet ortamında hangi bilgileri paylaşabilecekleri, hangilerini paylaşmamaları gerektiği konusunda rehberlik edilmeli, internet ortamında özel ve bazı kişisel bilgilerin (konum, hesap şifresi, telefon numarası parola, kimlik numarası, soyad okul, adres vb.) paylaşılmaması gerektiği gerekçeleriyle birlikte öğretilmelidir.

- ✎ Sosyal medyada çocuğun profilini görüntüleyebilecek, fotoğraflarına bakabilecek ve yorum yapabilecek kişilere ait ayarlar yapılmalıdır. Herkese açık bir şekilde paylaşım yapılmamalıdır.
- ✎ Çocuklara bilinmeyen kişilerden alınan e-postaların açılmaması, internette ve sosyal medyada yayımlanan her linke ve reklam

olarak çıkan bağlantılara tıklanmaması, bilinmeyen program/dosyaların indirilmemesi, bilinmeyen sitelere kayıt ve üye olunmaması gerektiği öğretilmelidir.

- ✎ Profil sayfasında kendisi ile ilgili gereğinden fazla bilgiye, kendisine ve ailesine ait resim ve videolara yer vermemesi gerektiği öğretilmelidir.
- ✎ Bir sosyal ağa katılmak isteyen çocuğun öncelikle ailesiyle iletişim kurması gerekliliği telkin edilmeli, ilgili sosyal ağa üyelik için gerekli yaş sınırı vb koşulları taşıyıp taşımadığı kontrol edilmelidir.
- ✎ Çocuklara kişisel sınırlara sahip olmaları, kişilerin sınırları ve mahremiyeti ihlal eden istekleri karşısında hayır diyebilmeleri öğretilmelidir.
- ✎ Sosyal ağlarda başkalarına zarar verecek (siber zorbalık) davranışlarda bulunmamaları ve başkalarının bilgilerinin gizliliğine özen göstermeleri gerektiği öğretilmelidir.
- ✎ Çocuklara gerçek hayatta yapmamaları gereken davranışları, sosyal medyada da kesinlikle yapmamaları gerektiği öğretilmelidir.

Çocukların Görüntülerini ve Bilgilerini Sosyal Medyada Paylaşmayın

- ✎ Çocuk fotoğraf ve görselleri yoğun bir şekilde sosyal medyada paylaşılmaktadır. Çocukları koruma sorumluluğumuz ve birey olarak çocukların haklarına saygı duyma sorumluluğumuz sosyal medyada da devam etmektedir.

- ✎ Çocukların görüntüleri, görselleri kesinlikle herkesin görebileceği şekilde paylaşılmamalıdır.
- ✎ Herkese açık paylaşılan bir fotoğrafın kimler tarafından ve hangi amaçla kullanılabilceği kontrol edilemez. Paylaşımların kimler tarafından görülebileceği mutlaka denetlenmelidir.
- ✎ Çocukların kişisel bilgileri, iletişim bilgileri, çocuklara fiziken ya da sosyal medya aracılığı ile ulaşılabilecek bilgiler sosyal medyada paylaşılmamalıdır.
- ✎ Sosyal ağlarda gizlilik ayarları mutlaka yapılmalı, düzenli olarak kontrol edilmeli ve güncellenmelidir.
- ✎ Resimlerin ve videoların bilgisayar ve cep telefonu aracılığı ile sanal ortamlarda paylaşıldığı andan itibaren silinmesi neredeyse imkânsızdır ve sonsuza dek sanal ortamın bir parçası olarak kalabilir. İnternette yapılan paylaşımların dijital ayak izi oluşturduğu unutulmamalıdır.
- ✎ Çocukların özel bölgelerinin görüldüğü, çıplak oldukları görseller ile tuvalet, banyo yapmak gibi kişiye ait özel fotoğrafları paylaşılmamalıdır. Hasta oldukları fotoğraf ve videolar da paylaşılmamalıdır.
- ✎ Çocukların ağlarken, zor duruma düşmüş anları içeren videoları paylaşılmamalıdır. Bu çocukların haklarının ve sınırlarının dikkate alınmaması anlamına gelir. Çocukların sınırlarını oluşturmalarını, mahremiyet bilinci kazanmalarını da zorlaştırır.
- ✎ Çocukların görselleri paylaşılırken bunun ileride çocuğa ne hissettirebileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Çocuklar ileride bu paylaşımlardan hoşlanmayabilir, paylaşımından rahatsız olabilir, utanabilirler. Paylaşımın yıllar sonra oluşturabileceği etkileri üzerine düşünmek, başkaları ile paylaşmanın uygun olmayacağı

hassas, olumsuz, komik görünse de ileride küçük düşürücü olabilecek anların paylaşımlardan kaçınmak önemlidir.

- ✦ Çocuğun yaşına göre paylaşımı yapmakla ilgili izin alınmalı, fikri dinlenmelidir.
- ✦ Fotoğraf paylaşırken sınırlara dikkat edilmelidir. Sürekli, abartılı şekilde, günlük yaşamının her anı fotoğraflanan ve paylaşılan bir çocuğun mahremiyet bilinci kazanmakta zorlanabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.
- ✦ Sadece kendi çocuğumuzun değil, başka çocuklara ait görseller de izin alınmadan ve herkese açık şekilde paylaşılmamalıdır.

Dijital Oyunlara Dikkat Edin

- ✦ Doğru seçilmiş bilgisayar oyunlarının çocuklarda değerlendirme yapma, bilgi işleme, mantıklı düşünme, seçenekleri göz önüne alma, plan yapma, yaratıcılık ve eleştirel düşünme, strateji kullanma gibi birtakım yetenek ve becerileri geliştirdiği araştırmalarla ortaya konmuştur.
- ✦ Oyun oynamanın olumlu etkileri olabileceği gibi olumsuz etkileri de vardır. En önemlisi de bağımlılık riskidir. Bu nedenle, anne babalar çocuklarının sağlığı için oyun oynama sürelerine sınır koymalıdır.
- ✦ Anne baba çocuğun oyun oynamak, sevdiği sporları yapmak, ailesi ve arkadaşlarıyla beraber vakit geçirmek, ders çalışmak ve kitap okumak gibi gerçek hayat içinde yaşaması gereken aktiviteleri aksatıp aksatmadığını takip etmelidir.

- ✦ Çocukların gelişimi adına dijital oyunların hangi tür oyun olduğu bilinmeli ve çocuklarımızın yaşına, fiziksel ve ruhsal gelişimine uygun olup olmadığı kontrol edilmelidir.
- ✦ Dijital oyunların derecelendirme ve sınıflandırmalarını bilmek ve çocuklarımız oyun oynarken oynadıkları oyunların uygun olup olmadığını kontrol etmek gerekmektedir.
- ✦ Anne-babalar çocuklarının bilgisayar oyunlarını oynamalarını engellemek yerine bilgisayarı verimli kullanmalarını sağlayacak tedbirler almalıdır. Çocuğa daha cazip gelecek seçenekler sunulmalıdır.
- ✦ Oyun türleri ve hangi oyunların popüler olduğu araştırılmalıdır.
- ✦ Çocukla oynadığı oyunun içeriği ve amaçları hakkında konuşulmalıdır.
- ✦ Oyunlar, ödül ve ceza aracı olarak kullanılmamalıdır. Aksi halde oyunlar çocuğun hayatında çok daha fazla önem taşımaya başlayabilir.

DİJİTAL OYUNLAR İÇİN DERECELENDİRME VE SINIFLANDIRMA SİSTEMLERİ

(ESRB) Entertainment Software Rating Board

Dijital oyunların derecelendirilmesi ile temelde amaçlanan, üretilmiş olan bir oyunun içeriği ve yaşa uygunluğu hakkında tüketicileri, oyuncuları ve ebeveynleri bilgilendirmektir. Dijital oyunlar için kullanılan derecelendirme sistemleri içerisinde dünya çapında en yaygın olanı Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve Meksika’da kullanılmakta olan Entertainment Software Rating Board (ESRB)’dir. 1994 yılında Entertainment Software Association (ESA) tarafından yasallaştırılan bu derecelendirme sistemi başlangıçta belirli bir yaş grubunu şiddet içerikli dijital oyunlardan koruyabilmek için ortaya atılmıştır. ESRB’nin amacı kullanıcıların oyunun içeriği ve uygunluğu hakkında bilgi sahibi olmasına yardım etmektir. Oyun içerikleri alkol, şiddet, kötü dil kullanımı, uyuşturucu, cinsellik ve kumar gibi birçok açıdan incelenerek uygun kullanıcı yaş aralığı belirlenmektedir. Oyunu satın alan kişiler ve/veya ebeveynleri bu tanımlayıcılar sayesinde oyunun oynanması sırasında karşılaşılabilecekleri olası durumlar hakkında ön bilgi sahibi yapabilmektedirler.

1. Yaş Aralığına Uygunluk Değerlendirmesi

Bu değerlendirme biçimi dijital oyun içeriğinin hangi yaş aralığına uygun olduğuyla ilgilidir. Simgesel gösterimleri ve açıklamaları aşağıdaki gibidir:

Bu şekilde sınıflandırılan oyunlar her yaş için uygundur. Çok düşük düzeyde çizgi karakter, hayalî kurgu, hafif düzeyli şiddet ya da çok az kaba dil kullanımı içerebilir.

(10 Yaş ve Üzeri Herkes): Bu şekilde sınıflandırılan oyunlar 10 yaş ve üzeri için uygundur. Bu türdeki oyunlar daha çok çizgi film, kurgu, hafif şiddet ve argo ile az seviyede müstehcen temalar içerebilir.

(Ergen): Bu şekilde sınıflandırılan oyunlar 13 yaş ve üzeri içindir. Bu türdeki oyunlar şiddet, müstehcen temalar, kaba mizah, az seviyede kan, sahte kumar ve seyrek olarak küfür içerebilir.

(Erişkin): Bu şekilde sınıflandırılan oyunlar 17 yaş ve üzeri içindir. Bu türdeki oyunlar yoğun şiddet, kan, yoğun cinsel içerik ve küfür içerebilir.

(Sadece Yetişkinler): Bu şekilde sınıflandırılan oyunlar sadece 18 yaş ve üzeri yaşlardaki yetişkinlere uygun olan oyunlardır. Bu türdeki oyunlar uzun sahneler boyunca yoğun şiddet ve/veya tüm ayrıntıları gösteren cinsel içerik ve çıplaklık içerir.

2. İçerik Açıklamaları

Dijital oyun hakkında uyarıcı içerik ya da konuyla ilgili daha ayrıntılı bilgi sunan bölümdür.

Alkol atfı	Alkollü içeceklerle atıf veya alkollü içeceklerle yönelik imgeler
Anime edilmiş kan	Gerçekçi olmayan kan tasvirleri
Kan	Kan tasvirleri
Kan ve kan birikintileri	Kan ve vücut parçalarının kopması tasvirleri
Çizgi şiddet	Şiddet hareketleri içeren çizgi film benzeri olaylar ve karakterler ve karakterin yaralanmadığı şiddet olaylarını da içerebilmektedir.
Komik yaramazlıklar	Müstehcen espriler veya şakalar içeren tasvirler veya diyaloglar
Kaba mizah	Belden aşağı şakaları ve kaba şakaları da içeren tasvirler ve diyaloglar
Uyuşturucu atfı	Yasa dışı ilaçlara atıf veya onları anımsatan imgeler
Kurgu şiddet	Gerçeğinden kolaylıkla ayrılabilen insan veya insan olmayan karakterlerin yer aldığı şiddet hareketleri

Yoğun şiddet	Gerçekçi görünen fiziksel çatışmaların yer aldığı tasvirler. İnsanların yaralanması ve ölmesi, silahlar ile gerçekçi kan tasvirleri
Dil	Hafif küfürlü konuşmalar
Şarkı sözleri	Oyundaki müzikte küfürlü konuşmalar, cinsellik, şiddet, alkol ve uyuşturucu kullanımına atıflar
Erişkin mizahı	Cinsel atıflar içeren yetişkin mizahına yönelik tasvirler ve diyaloglar
Çıplaklık	Uzayıp giden çıplaklık tasvirleri ve görsel öğeler
Kısmi çıplaklık	Kısa ve hafif çıplaklık tasvirleri
Gerçek kumar	Oyuncunun gerçek parayla bahse girerek kumar oynayabilmesi
Cinsel içerik	Kısmi çıplaklık içeren çok açık olmayan cinsel davranış
Cinsel temalar	Seks ve cinselliğe atıflar
Cinsel şiddet	Cinsel tecavüz veya diğer şiddet içeren cinsel hareketler
Sahte kumar	Oyuncunun gerçek para kullanmadan bahis oyunları oynayabilmesi
Sert ve ağır dil	Açık ve sık küfürlü konuşmalar
Sert ve ağır şarkı sözleri	Oyundaki müzikte açık ve sık küfür, cinsellik, şiddet, alkol ve uyuşturucuya yönelik atıflar
Sert cinsel içerik	Çıplaklığı da içeren açık ve sık cinsel davranış tasvirleri

Müstehcen temalar	Hafif tahrik edici atıflar veya içerikler
Tütün ürünleri atıfları	Tütün ürünlerine atıflar veya tütün ürünleri imgeleri
Uyuşturucu kullanımı	Yasadışı ilaçların kullanımı veya tüketimi
Alkol kullanımı	Alkollü içeceklerin tüketimi
Tütün ürünleri kullanımı	Tütün ürünlerinin tüketimi
Şiddet	Saldırgan ve çatışmacı hareketlerin yer aldığı sahneler ile kansız uzuv kaybı görüntülerini içermesi
Şiddet atıfları	Şiddet hareketlerine atıflar

(PEGI) Pan European Game Information

Bir diğer derecelendirme sistemi ise PEGI (Pan-European Game Information - Avrupa Oyun Bilgi Sistemi)'dir. PEGI, 2003 yılında ailelerin çocuklarına dijital oyunlar satın alırken daha bilinçli hareket etmelerini hedefleyen bir oyun derecelendirme sistemi olarak kurulmuştur. Bilgisayar oyunlarının hangi yaş grubu için uygun olduğunu gösteren etiketlerdir. PEGI derecelendirme sisteminde toplamda 5 farklı yaş aralığı uygunluk derecesi kategorisi ve 8 farklı içerik belirleyici sembol bulunmaktadır.

1. Yaş Aralığı Uygunluk Derecelendirmesi

Tüm yaş grupları için uygun kabul edilmektedir. Çocuk ekranda gördüğü karakteri gerçek hayattaki karakterler ile ilişkilendiremez. Ekran karakterleri tamamen fantezi ürünüdür. Oyun, küçük çocukları korkutacak herhangi bir ses veya görseli içermez. Argo (küfür) dil kullanılmaz.

İçerik 7 yaş ve üzeri için uygundur. Düşük düzeyli çizgi karakterler arası şiddet ve küçük çocukları korkutabilecek öğeler içerebilir.

İçerik 12 yaş ve üzeri için uygundur. Hayali bir kurguda şiddet, kaba dil, düşük düzeyli cinsel imalar ya da kumar öğeleri içerebilir.

İçerik 16 yaş ve üzeri için uygundur. Açık şiddet, küfür, cinsel ima ya da konu, kumar ve uyuşturucu kullanımı öğeleri içerebilir.

18 yaş ve üzeri için uygundur. Savunmasız insanları nedensiz olarak öldürme gibi durumları da içeren ileri düzey görsel şiddet, küfür, cinsel içerik, kumar, uyuşturucu kullanımını özendirme ve ırkçılık/ayrım-cılık gibi öğeler içerebilir.

2. İçerik Belirleyici Semboller

Oyun şiddet tasvirleri içerebilir.

Kötü dil öğeleri içerebilir.

Küçük çocuklar için korkutucu olabilir.

Ayrımcılığı teşvik edici tasvirler veya öğeler içerebilir.

Uyuşturucu kullanımına atıfta bulunmakta veya buna yönelik öğeler içerebilir.

Kumarı teşvik edici veya kumar oynamayı öğretici oyun.

Çıplaklığı veya cinsel davranışları tasvir eden veya cinsel öğeler içeren oyun.

Oyun, oyunculara dijital ürün veya hizmetleri gerçek para birimi ile satın alma seçeneği sunar.

ÖNERİLEN İNTERNET ADRESLERİ

	Güvenli İnternet Hizmeti (guvenlinet.org.tr)
	İnternet Yardım Merkezi (internetyardim.org.tr)
	Güvenli Web (guvenliweb.org.tr)
	Güvenli Çocuk (guvenlicocuk.org.tr)
	Güvenli İnternet Merkezi (gim.org.tr)
	internet.btk.gov.tr
	Eğitim Bilişim Ağı(eba.gov.tr)
	trtcocuk.net.tr
	Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitimleri (tbm.org.tr)
	farkindayiz.gov.tr

İHBAR ADRESLERİ

Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (www.cimer.gov.tr)

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü
(www.aile.gov.tr/chgm)

Whatsapp / BİP (Zararlı İçerik Bildirme Hattı): 0530 918 11 17

Kişisel Verileri Koruma Kurumu (www.kvkk.gov.tr)

E-Devlet Kapısı (www.turkiye.gov.tr)

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu İnternet Bilgi İhbar Merkezi (www.ihbar-web.org.tr)

Uluslararası İnternet İhbar Merkezleri Birliği (www.inhope.org/EN#hotlineReferral)

SOSYAL MEDYADA SIK KULLANILAN TERİMLER

Be like	Bu tür videoların içeriği aslında taklit mantığı üzerine kuruludur. Kişilerin bir kişiyi nasıl gördüklerini bol mizahi öğelerle, genelde ön kamera kullanarak kaydettikleri videolardır.
Caps	Bir görselin altına çekilen kırmızı şeride fotoğrafa dair ironik ifadelerin yazıldığı paylaşımlardır.
Check in	Bir kişinin nerede olduğu hakkında bilgilendirmek üzere yaptığı paylaşımlardır.
DM (Direct Message)	Sosyal medya kullanıcılarının birbirlerine yolladıkları, herkes tarafından görülmeyen özel mesajlaşmalardır.
Duvar	Kullanıcının Facebook profilinde kendisinin ve arkadaşlarının paylaşımında bulunabileceği alandır.
Dürtmek	Facebook'ta birinin ilgisini çekmek için kullanılan bildirim özelliğidir.
Efekt	Paylaşılan fotoğraflardaki renk, ışık, vb. kusurları gidermeye yarayan farklı uygulamalardır.

Emoji/Smiley	Sözlü olmayan iletişimin bir parçası olan jest ve mimiklerin sanal yazışmalardaki karşılığı olarak tanımlanabilecek emoji, yüz ifadelerini sembolize eden küçük ikonlardır.
Engelleme	Yapılan paylaşımların ya da hesabın tamamının istenmeyen kişilerin erişimine kapatılması ve engelleyen kişiye ait hesabı görmesini önlemedir.
Etiketleme	Paylaşılan şeylerde bir kişiye veya sayfaya bağlantı vermek. Örneğin, bir fotoğrafta birlikte olunan kişiyi etiketleyerek, kiminle birlikte olduğunuzu ve arkadaşlarınızın bu gönderiden haberdar olmalarının sağlanmasıdır.
Fake hesap	Sosyal medyadaki kullanıcıların farklı amaçlarla açtıkları, gerçek olmayan, sahte bilgiler içeren profillerdir.
Favorilere ekleme, desteklemek, (Favlama)	Twitter'da bir gönderiyi beğendiğinizi göstermeye yarayan yıldız şeklindeki buton. Bir tweeti daha sonra kullanmak üzere favorilere eklemek anlamına gelmektedir. Son zamanlarda yerini kalp şeklindeki beğeni butonuna bırakmıştır.
Feed	Anasayfada görülen takipçilerin güncellemelerinden oluşan tweet akışıdır.
Fenomen	Sosyal medyada takipçi sayısı yüksek kişilere verilen isim.

Flood(Takip)	Twitter’da karakter sayısı sınırlı olduğu için aynı konuyu art arda tweetlerle sıralı bir şekilde paylaşmak.
Hashtag (#)	Sosyal medyada paylaşılan bir gönderide öne çıkan kelime veya ifadenin başına diyez işareti (#) koyularak yazılmasıdır. Hashtag, aynı konuda paylaşılmış gönderileri bir araya toplayarak, farklı gönderilere erişimi kolaylaştırır.
Flood	Twitter’da karakter sayısı sınırlı olduğu için aynı konuyu art arda tweetlerle sıralı bir şekilde paylaşmaktır.
#Instacollage	Instagram’da birden fazla fotoğrafın kolaj haline getirilip paylaşılmasında kullanılan isimdir.
#Instamood	Instagram kullanıcılarının gurur duydukları ve çok beğendikleri herhangi bir fotoğrafı tanımlamak için kullandıkları etikettir.
#Iphonely	Instagram’ın Android kullanıcılarına açıldıktan sonra, bazı kullanıcılar tarafından fotoğraflarının Iphone marka telefon ile çekildiğini göstermek için kullanılan etikettir.
#Nofilter	Çekilen bir fotoğrafın herhangi bir fotoğraf düzenleme programı tarafından filtresiz düzenlenmeden paylaşıldığını gösteren ifadedir.
#Tweegram	Birçok kullanıcının fotoğraflarını Instagram’a yüklerken aynı zamanda Twitter’da paylaştığını vurgulamadır.

K ve M	Genellikle takipçi sayısının yanında yazan K bini, M milyonu ifade etmektedir.
Like	Sosyal medyada bir gönderinin hoşunuza gittiğini gösteren ifadedir. Facebook'ta "beğen" butonuna basılması, Instagram'da görselin üzerinde çift tıklanmasıdır.
Mention (@)	Bir gönderide başka bir kullanıcının kullanıcı adını "@ işaretinden sonra ekleyerek onun gönderiden haberdar olmasını sağlamaktır.
Pin	Pinterest'te herhangi bir görseli panonuzla işleme anlamına gelmektedir.
Profil	Herhangi bir sosyal medya platformunda kullanıcıların kendine ait bilgileri koydukları, platformda onları gören kişilerin onlar hakkında izlenim edinebilecekleri kısımdır.
Repost	Instagram'da birinin paylaştığı bir fotoğrafı kişilerin kendi hesabı üzerinden paylaşmasına izin veren bir uygulamadır.
Retweet (RT)	Takip edilen bir kullanıcının ilgi çeken bir Tweet'ini tekrar paylaşmaktır.
Takibe takip, anında beğeni	Birçok sosyal medya mecrasında, gönderilerle ilgilenmeksizin takipçi sayısını arttırmaya çalışan kişilerin kullandığı ifadedir. Gönderilerin altına yapılan yorumlar. "Beni takip edersen seni takip ederim, gönderilerini anında beğenirim" anlamına gelmektedir.

Trend Topic (TT)	Sosyal medyada popüler konudur. Kullanıcılar tarafından bir Hashtag'in defalarca paylaşılması sonucu popüler hale gelerek gündem oluşturan konulardır.
Troll (Yem atmak)	Sanal ortamlarda can sıkıcı, kızdıran, düzgün bir ortamı bozan, tepki toplayan ve provokatif paylaşımlarda bulunan sosyal medya kullanıcıları olarak tanımlanmaktadır.
Tweet	Twitter'da yapılan 280 karakterlik gönderilerdir.
Vine	Akıllı telefon veya tablet aracılığıyla maksimum altı saniyelik videolar kaydedip paylaşmaya yarayan uygulama.
Zaman tüneli	Facebook'ta bir kişinin yaptığı bütün paylaşımlarının görülebildiği tarihçe niteliğindeki bölümdür.

KAYNAKÇA

- Aile Eğitim Programı “Medyayı Kavramak” modülü. https://www.aep.gov.tr/wp-content/uploads/2019/04/04_02_Medyay%C4%B1-Kavramak-Kitab%C4%B1.pdf
- Aile Eğitim programı “Medyayı Tanımak” modülü. https://www.aep.gov.tr/wp-content/uploads/2019/04/04_01_Medyay%C4%B1-Tan%C4%B1mak-Kitab%C4%B1.pdf
- Aile Eğitim programı “Aile ve İnternet” modülü. https://www.aep.gov.tr/wp-content/uploads/2019/04/04_04_Aile-ve-Internet-Kitab%C4%B1.pdf
- Aile Eğitim programı “Hayatın İlk Çeyreği” modülü. https://www.aep.gov.tr/wp-content/uploads/2019/04/01_01_Hayat%C4%B1n-%C4%B0lk-%C3%87eyre%C4%9Fi-Kitab%C4%B1.pdf
- AÇSHB Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Muzır İçeriklere Müdahale (MİM). <https://ailevecalisma.gov.tr/chgm>.
- Aksakallı, G. “Sosyal Medyada Çocuk Mahremiyeti”, www.guvenliweb.org.tr/blog-detay/sosyal-medyada-cocuk-mahremiyeti, Erişim 22.02.2021
- Avrupa Çevrimiçi Çocuklar Projesi Özet Bulguları. (2010) Mayıs 10, 2020 tarihinde <http://eukidsonline.metu.edu.tr/> adresinden alındı.
- Avrupa Çevrimiçi Çocuklar Araştırma Projesi Türkiye Sonuçları Sunumu.(2010) Mayıs 10, 2020 tarihinde <http://eukidsonline.metu.edu.tr/> adresinden alındı.
- Avrupa Çevrimiçi Çocuklar Projesi Türkiye Bulguları Özeti. (2010) Mayıs 10, 2020 tarihinde <http://eukidsonline.metu.edu.tr/> adresinden alındı.
- Duygulu, S., (2019), “Sosyal Medyada Çocuk Fotoğrafları Paylaşımlarının Mahremiyet İhlali ve Çocuk İstismarı Açısından Değerlendirilmesi” , TRT Akademi, Cilt 04, Sayı 08, Temmuz 2019
- Güvenli İnternet Merkezi, Dijital Oyunlar Raporu 2019. <https://www.guvenlioyuna.org.tr/dosya/SSIzp.pdf>
- “Healthy Digital Media Use Habits for Babies, Toddlers & Preschoolers”, www.aep.gov.tr

- healthychildren.com, (American Academy of Pediatrics),last updated 11.02.2019
- https://www.esrb.org/ratings-guide/#rating_symbols
- <https://www.esrb.org/ratings-guide/>
- <https://pegi.info/>
- İstanbul Bilgi Üniversitesi İletişim Fakültesi, Dijital Medya ve Çocuk.
- <https://dijitalmedyavecocuk.bilgi.edu.tr/2019/10/08/dijital-oyunlardaki-uyari-isaretleri/>
- Kids & Tech: Tips for Parents in the Digital Age: Tips From AAP to Help Families Manage the Ever Changing Digital Landscape”, www. healthychildren.com, (American Academy of Pediatrics), last updated 1008.2018.
- Nihayet Dergi, “Akıllı Karışıklar İçin Sosyal Medya Sözlüğü” Sayı 14, 2016.
- Özhan, S. Dijital Oyunlarda Değerlendirme ve Sınıflandırma Sistemleri ve Türkiye Açısından Öneriler. Aile ve Toplum, Yıl: 12 Cilt: 7 Sayı: 25 Nisan-Mayıs-Haziran 2011 ISSN: 1303-0256.
- Sepetci, N. (2017). Sosyal Medyada Mahremiyet Algısının Çöküşü: Instagram Örneği. İstanbul.
- Sırakaya, M., & Seferoğlu, S. S. (2018). Çocukların Çevrim-İçi Ortamlarda Karşılaştıkları Riskler ve Güvenli İnternet Kullanımı. Eğitim Teknolojileri Okumaları.
- Solmaz, B. Tekin, G. Herzem, Z., Demir, M. (2013). İnternet ve Sosyal Medya Kullanımına Yönelik Bir Uygulama. Selçuk İletişim, 7, 4, 23-32. (<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/177751>)
- T.C Aile ve Çalışma Bakanlığı. (2017). Dijital Oyunlar İçin Çocuk ve Aile Rehberliği Çalıştayı Sonuç Raporu. Ankara . <https://www.ailevecalisma.gov.tr>.
- UNICEF (2017), “Dünya Çocuklarının Durumu 2017: Dijital Bir Dünyada Çocuklar” Raporu.
- UNICEF (2014), Dijital Çağda Çocuk Hakları: Tüm Dünyadaki Çocuklardan Çevrim İçi Görüş”
- Yay, M. (2019). Dijital Ebeveynlik, Türkiye Yeşilay Cemiyeti, İstanbul.
- Yurdakul, I. K., Dönmez, O., Yaman, F., & Odabaşı, H. F. (2013). Dijital Ebeveynlik ve Değişen Roller. Gaziantep University Journal of Social Sciences, 12(4), 883-896.